Загальноосвітній навчальний заклад І-ІІІ ступенів

«Середня загальноосвітня школа №243» Подільського району м. Києва

Методичний збірник

«Сходинки до майстерності»

Київ - 2017

Творчий учитель – творчий учень

Школа – святиня і надія народу. У школі
навчають не тільки читати, писати, рахувати,
мислити, пізнавати навколишній світ, багатства
науки і мистецтва. У школі вчать жити.
В. Сухомлинський

Важко переоцінити роль школи у житті суспільства. Професія вчителя завжди вимагала від тих, хто її обрав, повної віддачі. Учитель готується до хорошого уроку все життя... Така духовна і філософська основа нашої професії: щоб дати учням іскорку знань, вчителеві треба ввібрати ціле море світла .

У сучасних умовах розвитку освіти кожен педагог, що усвідомлює потреби сучасного суспільства і власну відповідальність за якість надання освітніх послуг не тільки перед державними органами, а перш за все своїми учнями, їхніми батьками та колегами-педагогами, намагається впроваджувати у свою роботу нові освітні технології. З метою активізації педагогічної діяльності кожного члена педагогічного колективу; популяризації педагогічних знахідок вчителів, що атестуються; вдосконалення вміння застосовувати свій творчий потенціал для формування креативного середовища під час навчального процесу; оволодіння методами та прийомами креативного навчання; знаходження свіжих ідей, оригінальних рішень, що стане «своєрідним двигуном» в подальшій щоденній праці, самоосвітній та інноваційній діяльності як досвідчених вчителів школи, так і молодих спеціалістів, пройшов методичний тиждень педагогічної майстерності: «Креативний вчитель – творчий учень».

Згідно річного плану роботи школи в листопаді 2016-2017 н.р. у навчальному закладі проходив методичний тиждень педагогічної майстерності вчителів "Творчий учитель - творчий учень".

У ході Тижня учителі школи зуміли продукувати оригінальні, нетрадиційні ідеї, форми і методи організації навчально-виховного процесу. Тиждень пройшов під девізом : «Трудність полягає не

у сприйнятті нових ідей, а у відмові від старих уявлень" і був спланований таким чином, що поєднував різні напрями роботи вчителів. Під час проведення тижня досвідчені вчителі показали комбіновані уроки, уроки закріплення вивченого, уроки систематизації та узагальнення вивченого матеріалу. Було представлено форми і методи роботи (презентації, проектна робота) учителя з учнями на різних етапах уроку з різними віковими категоріями дітей, а саме: методики закріплення та повторення матеріалу на різних етапах уроку, актуалізації опорних знань, активізації учнів, використання різноманітних інтерактивних методик та мультимедійних засобів на уроці.

У цій збірочці представляємо калейдоскоп відкритих уроків .

Учитель початкових класів
Н.І. Гуменюк
урок в 3-В класі з математики

Тема : ПИСЬМОВЕ ДОДАВАННЯ ТРИЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ У ВИПАДКУ, КОЛИ СУМА ОДИНИЦЬ ДОРІВНЮЄ 10 АБО СУМА ДЕСЯТКІВ ДОРІВНЮЄ 10 ДЕСЯТКАМ. СКЛАДАННЯ ЗАДАЧ НА ДВІ ДІЇ ЗА ПОДАНИМ ВИРАЗОМ. ІСТИННІ ТА ХИБНІ ВИСЛОВЛЮВАННЯ

Мета: ознайомити учнів з прийомами письмового додавання трицифрових чисел у випадку, коли сума одиниць дорівнює 10 або сума десятків дорівнюєш десяткам; формувати вміння складати задачі на дві дії за поданим виразом; розвивати логічне мислення; виховувати старанність.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

1. Перевірка домашнього завдання

Завдання 428 (с. 67)

- Прокоментуйте розв’язання першого, останнього прикладів.

Завдання 429 (с. 67)

— Яку задачу склали за таблицею?

— Прочитайте розв’язання до задачі.

— Зачитайте відповідь. ***(Відповідь: 60 м тканини за 6 годин)***

2. Гра «Шифрувальник»

+	265 13	-	744 201	-	578 16	+	412 347	-	289 53	-	675 122	-	529 403	+	216 82	+	138 82	-	949 327
	М		А		П		У		Є		Ж		Б		Х		С		І

Відповідь:

126	543	553	543	236	278
Б	А	Ж	А	Є	М

759	220	562	622	298	759
У	С	П	І	Х	У

3. Хвилинка каліграфії (с.69)

III. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ УРОКУ

- Сьогодні на уроці ми ознайомимося з деякими випадками письмового додавання трицифрових чисел, продовжимо роботу над задачами.

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. **«Пригадай!»** (с. *68)*
2. **Пояснення нового матеріалу** *(с. 68, завдання 431)*

— Прочитайте записи і прокоментуйте додавання.

3. **«Запам'ятай!». Ознайомлення з теоретичним матеріалом** (с. *69)*
4. **Первинне закріплення** (с. *69, завдання 432)*

— Обчисліть приклади, записуючи доданки у стовпчик. (*На дошці з коментуванням.)*

— Міркуйте так:

Перший доданок 216. Другий — 234. Записуємо другий доданок під першим так, щоб одиниці були записані під одиницями, десятки — під десятками. сотні — під сотнями.

6 і 4 -10, 0 пишемо під одиницями, 1 переносимо до десятків. 1 дес. + 3 дес. = 4 дес. та ще 1 дес., отримаємо 5 дес. Запишемо 5 під десятками. 2 сот. + 2 сот. = 4 сот. Число 4 пишемо під сотнями. Усього 450.

— Поясніть прийом письмового додавання, коли сума десятків дорівнює 10 десяткам.

— Перший доданок 280. Другий — 428.

До 0 од. + 8 од. — 8 од., 8 дес. + 2 дес. = 10 дес., або 1 сот. У сумі на місці десятків запишемо 0, а одну сотню перенесемо до сотень. До 2 сот. + 4 сот. = 6 сот. та ще 1 сот. буде 7 сот. Усього 708.

Фізкультхвилинка

V. РОЗВИТОК МАТЕМАТИЧНИХ ЗНАНЬ

1. Фронтальне розв'язування простих задач на додавання (с. *69, завдання 433)*

   Розв’язання учні записують у стовпчик.

а) 147 + 43 = 190 (*камінчиків*)

б) 103 + 97 = 200 (*мушель*)

2. Творча робота *(с 69, завдання434)*

— Складіть задачі за поданими виразами.

3. З'ясування істинності та хибності висловлювань (с. *68, завдання430)*

4. Робота над задачею (*завдання435, с.69)*

— Розгляньте таблицю.

— Складіть задачу за даними таблиці. Розв'язання учні записують самостійно. Слабшим учням пропонують картку-підказку.

Картка-підказка

1) ☐ : ☐ = ☐ (д.)

2) ☐ + ☐ = ☐ (д.)

3) ☐ : ☐ = ☐ (д.)

5. Завдання для допитливих «Банк математичних цікавинок»

I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
				Оля	Борис				

(Так, стояли)

VI. ПІДСУМОК УРОКУ

— Поясніть спосіб письмового обчислення прикладів

237 + 123;

153 +556.

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

С. 70, завдання 437; 438.

Учитель початкових класів
Зелена Г.П.
урок в 3-А класі
з математики

Тема : Додавання та віднімання вивчених видів. Складені задачі на 2-4 дії

Мета : Узагальнити різні способи додавання і віднімання круглих трицифрових чисел;

формувати вміння розв' язувати складені задачі на 2-4 дії,які є комбінацією вивчених видів простих задач;

розвивати мислення,самостійність під час роботи;навички усного рахунку;виховувати інтерес до предмету.

Обладнання:таблиці,схеми,картки,підручник

Хід уроку:

I. Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань

*1.**Перевірка домашнього завдання***

а). № 399(с.62)

-Назвіть найменше значення виразу(70)

-Назвіть найбільше значення виразу(390)

-Значення якого виразу більше-першого чи третього?(третього)

б). № 400(с.62)

-Скільки килограмів картоплі було у куховарки?(150кг)

-А скільки було моркви?(40кг) А капусти?(130кг)

2.Гра «Допоможіть хлопчику знайти пару».

-Обчисли вирази.

-Знайдіть вирази,які мають однакові значення.

-З єднайте їх між собою.

480+20	300-200
75+25	294-0
294+0	75-25
480-20	300+200

3.Гра «Знайди зайве число»

-Яке число є зайвим в рядку.Чому?

1). 5,10,11,15,20

2). 40,30,19,20,70

3). 12,16,34,26,13

Відповіді: 1) 11-не ділиться на 5;

2) 19-не кругле;

3) 13-не парне

4. Гра «Хто швидше?»

1-й ряд	2-й ряд	3-й ряд
820+100=920	570+200=770	740+200=940
650-530=120	740-220=520	830-220=610
400+300=700	300+200=500	500+300=800
940-840=100	730-530=200	870-340=530
570+420=990	670+220=890	750+230=980
870-150=720	590-270=320	960-150=810
310+180=490	210+170=390	310+470=780
900-500=400	800-300=500	600-400=200
740-200=540	670-300=370	550-200=350

III. Повідомлення теми уроку.

-Сьогодні ми узагальнимо знання щодо додавання і віднімання трицифрових чисел та розв язування складених задач.

IV. Закріплення вивченого матеріалу.

1.Робота в парах(с.63 №401)

-Об єднайте числа в пари так,щоб їх сума дорівнювала 100(35+65; 44+56; 27+73; 12+88)

-Об єднайте числа в трійки так,щоб їх сума дорівнювала 100(66+13+21; 38+43+19; 71+14+15; 55+15+30)

2.Допоможіть Незнайкові виконати(№402,с.63)

450=400+50 547=500+40+7

741=700+40+1 621=600+20+1

804=800+4 318=300+10+8

3.Виконання «кругових прикладів»(№403,с.63)

940-300=640 410-30=380 610-70=540

640+250=890 380+150=530 540+400=940

890-480=410 530+80=610

Фізкультхвилинка

4.Розв язування прикладів (№404,с.63)

(Коментовано біля дошки)

540-(200+40)=300 400+6 8=448 350+(200+50)=600

700-(170+500)=30 380-8 5=340 (870-360)+90=600

5. «Веселі задачі».

Пройшов 100 метрів Вінні-Пух,
Постояв,перевівши дух,
А потім ще 130
Ішов він до крамниці.
Втомився дуже,ледь не впав!
Яку він відстань подолав?(230м)

300 метрів через ліс
Біг за зайцем братик лис.
Потім,не жалівши ніг,
Ще 500 за іншим біг,
Та й цього він не впіймав,
А скільки метрів подолав?(800м)

Знайшла ворона сиру 300 грамів
І почала клювати до безтями

Аж поки 30 грамів залишилось.

Та скільки ж сиру в шлунку помістилось?(270гр)

Кролик з мамою,не сам

З їли моркви кілограм.

Кролик схрумав 200 грамів

Скільки залишилось мамі?(800 гр)

6.Робота над задачею(№406,с.63)

-Складіть задачу за коротким записом.

Сильніші учні розв язують задачу по діях з поясненням самостійно;слабшим учням

роздаються картки-підказки.

Картка-підказка:

1) ◯ ⊕ ∈ (д) –лип; 170+60=230(д)

2) ◯ ⊖ ∈ (д) –каштанів; 230-120=110(д)

3) ◯ ⊕ ∈ ⊜ (д) 230+110+170=510(д)

Перевірка виконаної роботи:

-Зачитайте відповідь до задачі(Усього 510 дерев)

7.Робота над складеною задачею.

Після аналізу умови задачі учні записують коротку умову.

Синя фарба-10 б. по 2 кг

Жовта фарба- 4 б. по 3 кг } ?

Біла фарба-180 кг

-Чи можемо відразу дати відповідь на головне питання задачі?Чому?

-Як дізнатися,скільки килограмів синьої фарби придбав завгосп? (2 10=20(кг))

-Як дізнатися скільки килограмів жовтої фарби придбав завгосп? (3 4=12(кг))

-Що відомо про білу фарбу?

-Скільки килограмів фарби придбав завгосп для ремонту спортзали? (180+20+12=212(кг))

V. Підсумок уроку

-Що повторювали на уроці?

-Які завдання на уроці були складними?

-Які завдання вам сподобалися?Чому?

VI. Домашнє завдання: с.63 № 408,409

Учитель початкових класів
Дупліхіна А.О.
урок в 4-Б класі з української мови

ТЕМА: Прикметник як частина мови. Роль прикметника мовленні.

МЕТА: поглибити знання учнів про прикметник, його значення у мові та мовленні;

розвивати зв'язне мовлення школярів, образне мислення;

виховувати любов до природи.

ХІД УРОКУ

І. Організація класу.ІІ. Повідомлення теми та мети уроку. (слайди 1, 2

1. ***Мотивація навчальної діяльності*** **(слайд 3)**

2. ***Актуалізація опорних знань*** **(слайд 4)**

А) Повторення вивченого про іменник **(слайди 5, 6)**

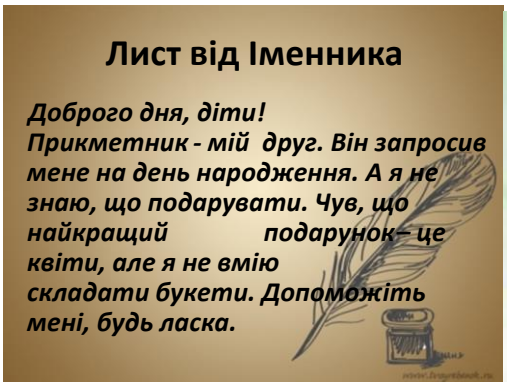

III. Сприймання й усвідомлення нового матеріалу.

1. ***Робота з підручником***
2. *А) Вправа 170* **(слайд 7)**

- Прочитати вірш
- Який заголовок можна придумати до цього вірша?
- Між ким відбувається розмова?
- Як називається розмова кількох осіб?
- Прочитайте звертання завірюхи до зайчика.
- Що їй відповів зайчисько?

- Знайдіть підкреслені у тексті слова.

- На які питання вони відповідають?

- Якою частиною мови є ці слова?

Б) Опрацювання правила. С.77

2. Аналітична робота **(слайд 8)**

Вправа 172

А) Прочитати перший текст.

- Про що дізналися з цього тексту?

Б) Прочитати другий текст.

- Який з текстів більш виразніший?

- Які слова допомогли вам краще уявити предмети?

- Поставте до них питання.

- До якої частини мови вони належать?

3. Первинне закріплення **(слайд 9)**

А) Розподільний диктант

- У першу колонку виписати прикметники,у другу колонку – інші частини мови

Сміливий, сміливець, добрий, добряк, короткий, коротшає, дзвенить, дзвінкий, спокійний, спокійно.

- Порівняйте слова з першої і другої колонок. До яких частин мови вони належать?

- Яка між ними різниця?

4 . Фізкультхвилинка. **(слайд 10,11)**

(Вправа для очей)

5. Синтаксичний розбір речення **(слайд 12)**

Живі квіти творять дива – вони приносять у будинок радість , доброзичливі емоції.

- Зробити висновок про синтаксичну роль прикметника.

6. Творче конструювання **(слайд 13)**

- Утворити словосполучення.
- Зробити висновок про зв’язок прикметника з іменником

7. ***Самостійна робота*** **(слайд 14)**

Вправа 171

- Списати текст, уставляючи прикметники.

IV. Підсумок уроку. (слайди 15,16)

А) Гра «Угадай предмет» (слайди 17, 18, 19, 20, 21, 22)

- Висока, густа, зелена, молода, запашна.

- Рожеве, пахуче, червонобоке, солодке, раннє.

- Жовтий, кислий, соковитий, ароматний.

Учитель початкових класів
Власюк О.І
майстер-клас в 1 – В класі

МАЙСТЕР-КЛАС

«Чай пити – приємно жити»

Тема. Майстер-клас «Чай пити – приємно жити». Декупаж. Виготовлення підставок для чашок

Мета. Ознайомити учнів з видами чаю, його користю, правильним заварюванням; навчити дітей виготовляти підставки для чашок; розвивати художній смак, творчість, працелюбність; виховувати бережливе ставлення до свого здоров'я

Обладнання. Ребус, картки для гри «Розгадайте секрет», презентація, декоративні серветки, СД-диски, ножиці, клей, картонні круги

Хід майстер-класу

І. Організаційний момент.

- Любі діти, гарний день!
  Зичу праці і пісень.
  А ще, друзі, вам бажаю
  Сил, натхнення до безкраю!

II. Бесіда.

- Діти, чи любите ви пити напої?
- А які напої ви знаєте і вживаєте?
- Ви назвали багато напоїв, які вживаєте ви та дорослі. І сьогодні на нашому майстер-класі ми будемо говорити про один із цих напоїв. А про який саме, ви дізнаєтесь коли розгадаєте ребус.

III. Інтерактивна гра «Асоціативний кущ»

Слово «чай» на жовтому кружечку

а) підібрати прикметники до слова (на оранжевих пелюстках;

б) підібрати дієслова (на зелених листках).

IV. Скласти речення за асоціативним кущем.

V. Презентація про чай.

VI. Слайд ілюстрацій до казок.

VII. Практична робота.

VIII. Інтерактивна гра «Розгадайте секрет» (з'єднати стрілочками відповідні визначення види чаю)

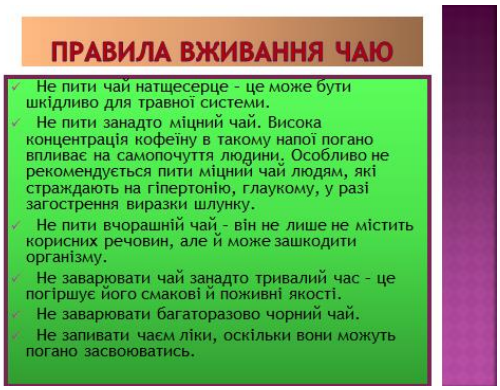

IX. Читання віршів про чай.

На кущі плодів багато,
Але їсти їх не варто.
Із шипшини краще діти,
Чай цілющий заварити.

На кущі висять розкішні
Кетяги чудові, пишні.
Калину всі шанують люди:
Це гарний чай від застуди.

Росте липа біля хати,
Має дар вона багатий –
Всім дарує цвіт квітучий
І чудовий чай пахучий.

Це лимон, він силу має,
Хворим він допомагає.
При застуді, любі діти,
Чай з лимоном варто пити.

Від такого аромату
Слина котиться у Гната.
Тато каже: «Гнат, вставай!
Із малиною пий чай!»

X. Підсумок майстер-класу

Учитель початкових класів
Дончук Л.М.
майстер-клас в 4 – А класі

МАЙСТЕР-КЛАС

Тема: Виготовлення янголятка.

Мета: розширювати світогляд учнів, знання про народну іграшку, поглиблювати знання дітей про звичаї, обряди українського народу, викликати у них бажання їх дотримуватися, виховувати любов до рідної України, до праці, естетичний смак, повагу до традицій нашого народу.

Обладнання: зразки янголів, нитки, роздатковий матеріал, мультфільми, відеоматеріали.

Хід заняття

І Організаційний момент.

1. Вступне слово вчителя.

Кожного року наш народ відзначає два свята Миколая. Перше – 22 травня, а друге 19 грудня – сьогодні.

Зимового Миколая відзначають урочисто, запрошують гостей. Святого Миколая люди люблять, бо він захисник усіх бідних і знедолених. Найбільше люблять і шанують його діти. Для них він почесний охоронець і завжди до них приходить з подарунками. Народ про святого Миколая склав багато легенд і переказів. Святий Миколай – є другий після Бога заступник людей від усіх бід і нещасть. Все життя він ніс людям Добро і Милосердя. Не сам Святий Миколай справляється зі своїми обов»язками, він має помічників, Ангелів.

Ангел:Дарунки потім, а спочатку: Скаже слово вам про Бога,
Запитає, що і в кого, й як іде навчання?
Хто з вас людям добро робить? Хто живе по правді?
Хто з вас любить рідну неньку, як їй помагає?
Хто з вас слуха і шанує своїх вчителів?
Хто із вас “будує” України рідний дім?

ІІ Перегляд мультфільму (частина І).

ІІІ Молитва за Україну (хором).
Боже великий, єдиний, нам Україну храни,
Волю і світу промінням ти її осіни.

Світлом науки і знання нас усіх просвіти,
І в чистій любові до краю ти нас, Боже, зрости.
Молимось, Боже, єдиний, нам Україну храни,
Всі свої ласки, щедроти ти на люд наш зверни.
Дай йому волю, дай йому долю, дай доброго світла,
Щастя дай, Боже, народу і многая, многая літа!
(О. Кониський)

І. Слово батькам Дещенко Т. В.

Розповідь про Ангела- охоронця.
І Практична робота. Виготовлення янгола за зразком, шаблонами.

Послідовність виконання роботи. (Вчитель та мами пояснюють та допомагають учням).

Фізкультхвилинка.

Вірші про небесних янголів у виконанні дітей.

Продовження практичної роботи.

Виставка дитячих робіт.

Перегляд мультфільму (ІІ частина).

Розучування вірша – молитви:

Мій Ангеле святий, небесний друже мій!
Веди мене до Бога, бо це моя дорога.
Я хочу свято жити і Богові служити!
(Розповідь молитви хором).

Підведення підсумків.

- Що нового дізнались на занятті?
- Що вас найбільше вразило?
- Хто має бажання провести майстер-клас по виготовленню Янгола у своїй родині, у іншому класі?
- Дякуємо за співпрацю нашим мамам, вам, любі учні. Сподіваюсь, що ваші Янголи будуть оберігати вас, діти, від усього лихого, від різних негараздів, принесуть щастя, здоров»я, взаєморозуміння, добро у ваші родини, довгоочікуваний мир та спокій на нашу рідну землю.

- Екскурсія – демонстрація виготовлених Янголів по класах початкової школи.

Учитель трудового навчання
Ходзицька І.Ю.
урок обслуговуючої праці в 6-А класі

Тема уроку: Презентація виготовленого виробу. Посвята у вишивальниці

Мета уроку:

Навчальна: *формування в учнів умінь презентувати виготовлений виріб – вишитий рушничок.*

Розвивальна*: Розвивати пам'ять.*

Виховна: *Виховувати любов до народних традицій***.**

Матеріали: презентація, вишиті роботи учнів, заготовка для вишивання швом «штапівка», нитки, ножиці, голка.

Об'єкт праці. Презентація роботи

Тип уроку: урок узагальнення та систематизації знань

Хід заняття

І. Організаційний момент.

Перевірка присутності учнів, підготовленості їх до уроку, наявності робочого одягу.

Сьогодні хочу розпочати урок словами відомого поета В. Симоненко:

Вигаптуй на небо райдугу-доріжку,
Постели до сонця вишивку-маніжку,
Щоб по тій доріжці з лебедями-снами
Плавати до щастя білими човнами.

ІІІ. Актуалізація опорних знань.

На попередіх уроках ви навчились вишивати та вивчили багато різних вишивальних швів. Назвіть їх. (учні називають вивчені шви).

Ви навчились (презентація):

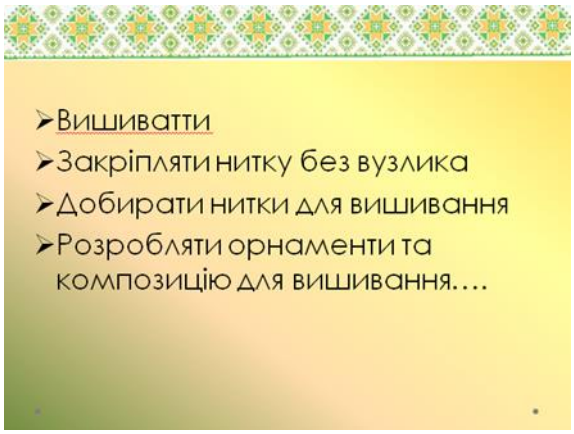

Пропоную для розминки відгадати загадки (презентація):

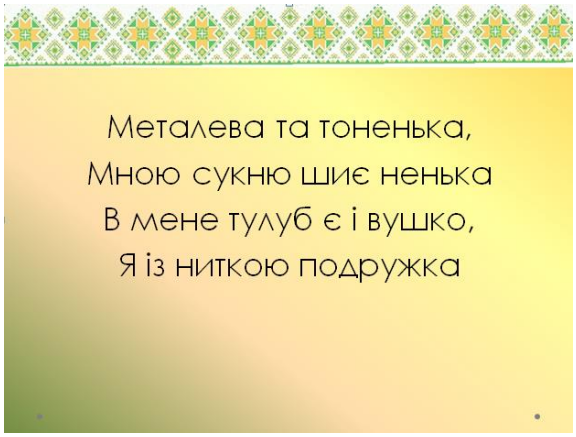

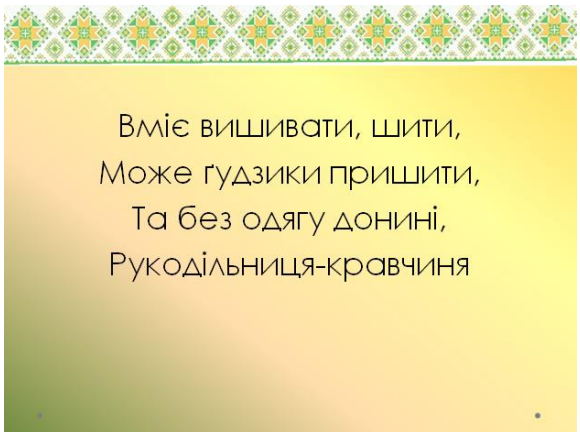

IV. Мотивація навчальної діяльності учнів.

Ви вже знаєте, який рушник буде виглядати цікавіше – той на якому більше вишивальних швів. У ва вийшли достойні роботи, які залишилось презентувати.

V. Повідомлення теми уроку.

VI. Визначення завдань для учнів: навчитись презетувати виготовлений виріб

VII. Захист робіт.

Учні презентують по черзі виготовлений виріб – вишитий рушник. Дозволяється розповідати вірші, співати пісні та використовувати електронну

презентацію. Однокласники повинні придумати та задати цікаві питання по виконаній роботі.

VIII. Підбиття підсумків презентації.

- аналіз презентування виготовлених виробів;

- аналіз недоліків та шляхи їх усунення;

IX. Виконання спільної практичної роботи – вишивання картини «Берегиня» швом «штапівка» відповідно до цифрової послідовності. Кожен учень по черзі вишиває одну групу стібків.

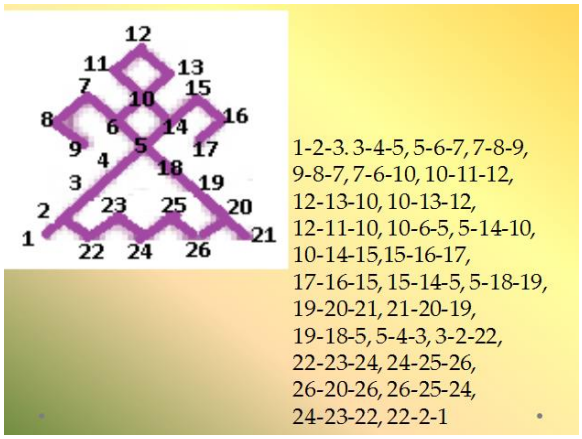

X. Рефлексія.

1. Чи навчились ви презентувати виготовлений виріб?

2. Які завдання були визначені на урок та як справились з ними?

3. Які труднощі виникли під час презентування?

4. Де можна використати набуті знання та вміння?

XI. Посвята у вишивальниці. Вручення сертифікатів.

XI. Мотивація оцінок за урок, виставлення їх у журнал та щоденники.

XII. Завдання додому.

XIII. Прибирання робочого місця.

Учитель трудового навчання
Чхало В.І.
урок трудового навчання в 5-А класі

Тема уроку:

Процес пиляння фанери та ДВП.

Мета уроку

Формування предметних, соціальних, загальнокультурних, здоров'язберігаючих компетентностей:

Навчальна:

- формування практичних умінь та навичок роботи з лобзиком;
- закріплення знань про фанеру та ДВП.

Розвиваюча:

- розвивати в учнів вимірювальну точність, окомір.

Виховна:

- виховувати акуратність, виконавчу дисципліну, терпіння та творче ставлення до праці.

Об'єкт навчальної праці: випиляний лобзиком виріб по контуру розмітки.

Обладнання: фанера (4-5 мм), лінійка, олівець, копірка, ескіз, лобзик, свердло, шуруповерт, проектор, комп'ютер

Тип уроку: формування практичних вмінь та навичок.

Хід уроку

І. Організаційна частина.

- перевірка присутніх;

- призначення чергових.

ІІ. Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду учнів

Вправа «Закінчіть речення»

- Для криволінійного випилювання фанери використовують столярний інструмент... ***(лобзик)***
- Для виготовлення фанери використовують... ***(шпон)***

- Порода деревини, яка навесні має смачний сік і з якої виготовляють фанеру... ***(береза)***
- Основна частина ручного лобзика — металева... ***(рамка)***
- Під час випилювання лобзик тримають за...*(ручку)*
- Різальна частина лобзика... *(пилочка)*
- Для кріплення пилочки в рамці лобзика використовують... *(затискачі)*

III. Мотивація навчально-трудової діяльності

Демонструю учням вироби із фанери, які мають криволінійні контури та різні типи ножівок, які вивчали на минулому уроці

- Яким із вам відомих інструментів можливо випиляти такі складні криволінійні контури?

Висновок, неможливо столярною ножівкою випиляти ці вироби, для такої роботи потрібний якийсь інший, особливий інструмент. Діти визначають різницю між інструментами. Висновок: тонким полотном легко випилювати різноманітні криволінійні контури.

Сьогодні ви навчитеся правильно і безпечно користуватися лобзиком, розуміючи його безпосереднє призначення.

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Засвоїти основні правила роботи лобзиком, навчитися технології виконання випилювання. Також у процесі роботи ви освоїте техніку самоконтролю під час випилювання.

IV. До початку роботи методом розповіді повторити та ознайомити учнів з наступним матеріалом:

Випилювання лобзиком

Лобзик призначається для випилювання по фанері або тоненьких дошках, криволінійних профілів (демонструю лобзик).

- **Будова лобзика. Пилочки, правила і прийоми їх закріплення**

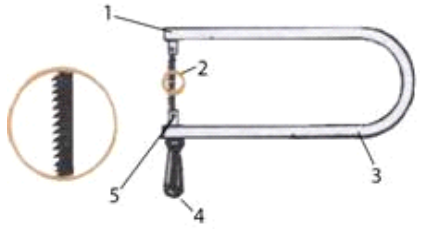

1, 5 - затискачі; 2 - пилочка; 3 - рамка; 4 - ручка.

Металевий лобзик являє собою рамку, яка нагадує букву П, на вільних кінцях якої поміщені гвинтові затиски і ручка. У затискачі вставляють пилочку. Обов'язкова умова гарної роботи лобзика - це натяг закріпленої пилочки, що досягається здавлюванням вільних кінців лобзика перед закріпленням.

Порядок закріплення пилочки: спочатку її міцно закріплюють у нижній гвинтовий затиск біля ручки, причому зуби пилочки повинні бути нахилені також у бік ручки. Перед закріпленням у другому (верхньому) затиску варто здавити вільні кінці лобзика і, вставивши інший кінець пилочки у верхній затиск, міцно закріпити його цим затиском. Гарний натяг пилочки забезпечує нормальну роботу лобзика, тобто точне проходження пилочки по сліду нанесеного на фанеру малюнка, що є обов'язковою умовою при виконанні випилювання, особливо дрібних орнаментів.

Працюють лобзиком на спеціальному столику-підставці (інколи її називають «ластівчин хвіст»),

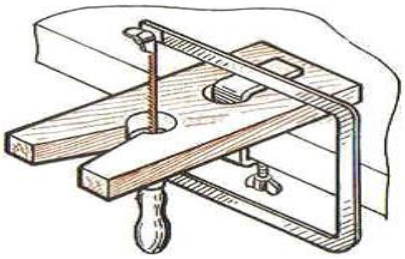

який прикріплюють до робочого стола струбциною і шило, яке потрібне для проколювання наскрізних отворів у заготовках із фанери та ДВП у разі випилювання внутрішнього контуру. Шило повинно мати вістря не округлої, а гранчастої форми.

Фанеру з нанесеним на неї малюнком кладуть на підставку і притримують лівою (для правшів) рукою. У праву руку беруть лобзик і, приставивши пилку до фанери, починають пиляти. Пиляють так, щоб пилка рухалась точно по лінії контуру.

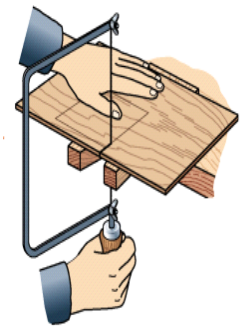

Мал. 61. Прийом роботи лобзиком

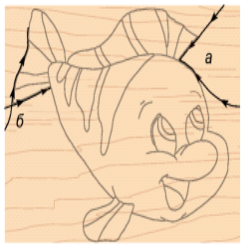

Мал. 62. Випилювання гострих кутів:
а – внутрішніх, *б* – зовнішніх

Працюють сидячи і слідкують, щоб пила рухалась під лінією розмітки, залишаючи припуск на обробку. Частота руху 60-100 подвійних ходів за хвилину.

Перш ніж приступити до роботи, інструменти треба привести в робочий стан, випробувати і підготувати все необхідне для роботи.

- **Підготовка матеріалу до роботи**

Як матеріал для випилювання використаємо фанеру товщиною 3-5 мм, але високої якості. Перед нанесенням малюнку через копірку варто оглянути ребра взятого шматка фанери; якщо є навіть невелика ділянка, де середній шар чи шари мають «порожнечу», такий шматок використовувати не можна. Варто звернути увагу на нерівності фанери, сховані порожнечі і наявність у верхніх шарах сучків - при випилюванні вони можуть відскочити.

3. Інструменти і пристосування для випилювання лобзиком.

Для випилювання виробів з фанери необхідний такий набір інструментів і пристосувань: металевий лобзик, тонке шило з ручкою, невеликі напилки або надфілі, копіювальний папір (копірка), лінійка, олівець, спеціальна дощечка з струбциною, столик для випилювання.

4 . Переведення малюнку на фанеру чи на інший матеріал

Розташовувати малюнок на фанеру потрібно компактніше, щоб відходів було якнайменше. При копіюванні малюнку на фанеру все треба зафіксувати кнопками. При цьому широку сторону малюнку потрібно розташовувати на фанері уздовж лінії, по якій фанера гнеться легше, а вузьку - поперек цієї лінії. Обводити малюнок потрібно олівцем, намагаючись точно дотримуватись лінії

малюнка. Закінчивши копіювання, обов'язково треба перевірити, чи немає пропусків у дрібних контурах орнаменту.

5. Правила випилювання

При випилюванні намагайтеся не нахиляти лобзик, тримаєте його вертикально, вільною рукою повертайте фанеру з малюнком так, щоб лінія малюнку підходила під пилочку, а не навпаки, причому пилочка повинна увесь час знаходитися в круглому отворі фіксуючої дощечки.

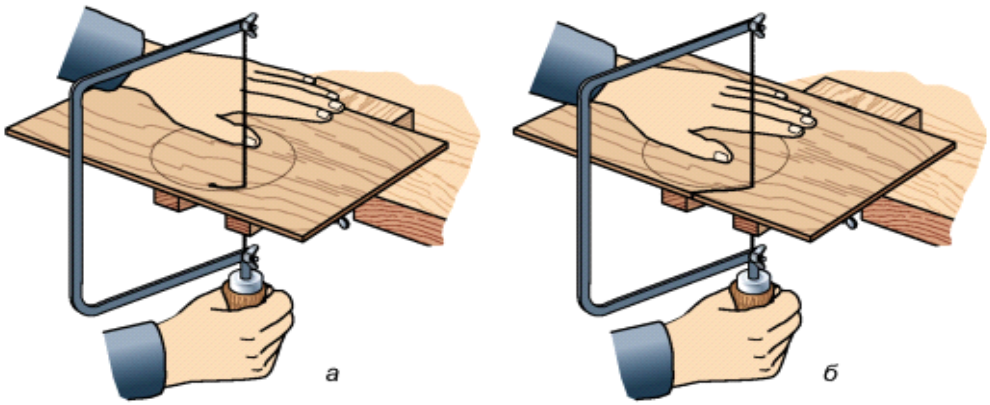

Мал. 63. Випилювання: *а* – по внутрішньому контуру; *б* – по зовнішньому контуру

При дуже крутих поворотах потрібно зробити спеціальні рухи лобзиком, не натискаючи на пилочку і поступово повертаючи фанеру.

Спочатку випилюють внутрішній контур заготовки (а) , а потім — зовнішній (б).

Для випилювання внутрішніх контурів орнаменту деталей потрібно в них зробити отвори. Для цього тонким шилом з ручкою проробляють отвори у фанері для пилочки. У такий отвір знизу фанери вставляють верхній кінець пилочки і закріплюють його у верхньому затиску, а нижній кінець пилочки закріплений у нижньому затиску. Щораз треба не забувати здавлювати рамку лобзика для натягу пилочки. Шило буде входити у фанеру з меншими зусиллями, якщо кисть руки із шилом буде робити обертальні рухи (одночасно з натиском, що проколює).

Випилявши внутрішні контури, підкручують верхню гайку, звільняють кінець пилки і виймають її. Потім знову закріплюють і розпочинають

випилювати зовнішній контур.

Отвір у фанері для пилочки можна також зробити невеликим дрилем з діаметром свердла 2 мм. Рекомендується також отвір розміщати в середині контуру, що випилюється, і не близько від лінії контуру, щоб виникаючі дрібні тріщинки навколо отвору були вилучені від лінії пропилу.

Випилювання варто починати із середніх контурів орнаменту. Працювати потрібно при гарному освітленні, щоб уникнути помилок і сходів з лінії малюнка.

При роботі з лобзиком треба сидіти не згинаючись, перерви для відпочинку треба робити через 15-20 хв.

Утворений деревний пил після роботи потрібно змітати щіткою-зміталкою і приміщення провітрити.

Щоб після обробки деталі міцно трималися і не розпадалися, треба отвори для шипів випилювати, виходячи з товщини узятої для роботи фанери. При обробці шип повинен входити в паз з легким зусиллям. Іноді можна з'єднувати деталі «у замок». Пази варто випилювати трохи менше потрібного розміру, шипи - більше. Підгонку відповідних з'єднань варто робити невеликими напилками або надфілями і шліфувальним папером.

Надфілі або невеликі напилки із середньою насічкою необхідно мати для зачищення країв зовнішніх і внутрішніх пропиляних контурів. Напилків (надфілів) як мінімум треба три: круглий, плоский і тригранний. Рух напилком (надфілем) при зачищенні по краю пропила краще робити під гострим кутом.

Для зачищення поверхні фанери після випилювання використовують дерев'яні бруски розміром 100Х150 мм, обгорненим шліфувальним папером.

Випиляні і зачищені деталі треба зібрати без клею для перевірки правильності виготовлення, після чого деталі роз'єднати і, змазавши клеєм шипи, - зібрати. Зібраний на клею виріб краще зв'язати міцною ниткою і покласти на просушування. Склеювати деталі можна будь-яким клеєм для дерева, але краще використовувати світлі сорти клею (найкраще - ПВА),

швидкосохнучі і не залишають плям. Також можна рекомендувати казеїновий клей, особливо міцний і водостійкий.

Правила пиляння лобзиком

1. У процесі роботи сидіти прямо.
2. Лобзик тримати перпендикулярно до фанери.
3. Пиляти рівномірно, виконуючи рухи вгору-вниз, не натискувати сильно на пилку, щоб вона не зламалася.
4. Кожні 15—20 хв робити перерву.

V. Практична робота

Перед тим, як розпочати практичну роботу, провожу дидактичну гру.

Гра «Виправ помилку»

Учитель зачитує правила і прийоми випилювання, у яких є хибні й неточні твердження, учні виправляють помилки.

- У процесі роботи необхідно стояти (*сидіти*) прямо.
- Лобзик тримати під певним кутом (*перпендикулярно*) до фанери.
- Пиляти рівномірно, сильно *(не сильно*) натискаючи на пилочку.
- Пиляючи, лобзик пересувають дуже швидкими (*повільними*) рухами.
- На згинах контуру лобзик (*фанеру*) повільно повертають, не припиняючи руху в пропилі.

Форма організації праці: індивідуальна.

Завдання:.Випиляти лобзиком по контуру розмітки

Обладнання і матеріали: столярний верстат, копіювальний папір, олівці, кнопки або скріпки, лобзики, запасні лобзикові пилки, столик-підставка шліфувальний папір, шило, заготовки з фанери.

Чергові учні роздають інструменти, матеріал, завдання для виконання роботи, *картки жовтого і червоного кольору*.

Учитель наголошує: якщо в учнів виникнуть запитання, то вони мають підняти вгору жовту картку, якщо потрібна термінова допомога вчителя, піднімають червону картку.

Послідовність виконання роботи

1. За завданням учителя ознайомся з орієнтовними об’єктами праці.
2. Підбери заготовку потрібних розмірів.
3. Перенеси зображення за допомогою копіювального паперу.
4. Випиляй виріб.
5. Здійсни контроль якості виконаної роботи.
6. Кінцеву обробку та оздоблення виробу виконай після вивчення наступних тем.

Вступний інструктаж

Звертаю увагу дітей на дотримання правил безпеки

Методом «незакінчене речення» - кожен по черзі завершує речення: «Під час роботи необхідно…»)

Працюючи лобзиком, необхідно дотримуватися таких правил безпечної праці та санітарно-гігієнічних вимог.

1. Працювати в халаті або фартуху з нарукавниками та в береті або косинці
2. На робочому місці мають знаходитися лише ті інструменти й предмети, які безпосередньо потрібні для виконання практичного завдання.
3. Користуватися слід лише справним, добре налагодженим інструментом.
4. Інструменти й пристосування слід розташовувати на верстаку таким чином, щоб вони не виступали за межі верстака й не падали додолу.
5. Випилювальний столик має бути надійно закріплений.
6. У процесі роботи слід сидіти прямо
7. Пилочку лобзика слід тримати перпендикулярно до заготовки.
8. Пиляти потрібно рівномірно, виконуючи рухи вгору-вниз, не натискаючи сильно на пилочку, щоб вона не зламалася.
9. Пальці рук не можна розміщувати близько та навпроти руху пилочки.
10. Через кожні 10...12 хв треба робити перерву.
11. Працюючи інструментом, не можна відволікатися і заважати працювати іншим.

Поточний інструктаж

Під час роботи звертати увагу учнів на те, щоб:

- лобзик тримати перпендикулярно до заготовки;
- під час роботи сидіти прямо;
- станок лобзика повинен рухатись на рівні плеча працюючого;
- пиляти рівномірно, не натискаючи сильно на пилочку, щоб вона не зламалась;
- тиск на пилочку може бути таким, як на олівець під час малювання;
- через кожні 10-12 хв робити перерву для того, щоб пилочка охолола.

Заключний інструктаж:

Здача інструментів, пристроїв і матеріалів.

Прибирання робочих місць.

Загальний аналіз допущених помилок у ході виконання практичної роботи та шляхи їх виправлення.

Перевірка й характеристика виконаної кожним учнем роботи. Демонстрування найкращих виробів, представлення виробів із дефектами та пояснення причин їх виникнення і способів усунення

VII. Підсумок уроку

Рефлексія

- Що робили на уроці?
- Що вдалося найкраще?
- Над якими уміннями ще необхідно працювати**?**

Заключна частина:

- виставлення оцінок за роботу на уроці

Домашнє завдання:

- Опрацювати § 8,9 (Трудове навчання (для хлопців): підручник для 5-го класу загальноосвітніх навчальних закладів / Б.Н.Терещук, В.К. Загорний, В.М. Гащак, Р.Н. Лещук – К.:Генеза, 2013)
- підготувати інформацію про відомих майстрів, які займаються випилюванням.

Модель гелікоптера

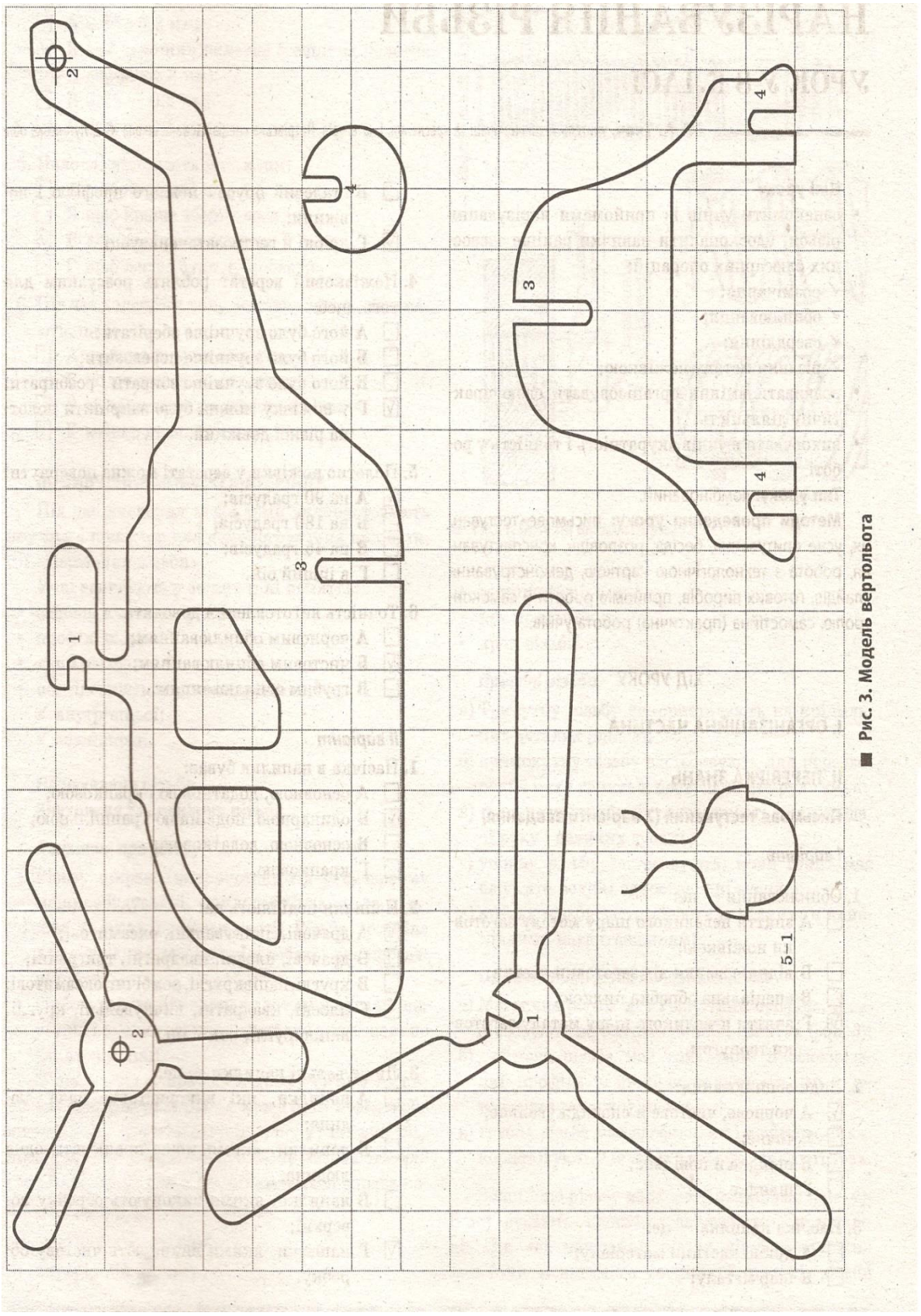

■ Рис. 3. Модель вертольота

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Для випилювання виробів з фанери, ДВП необхідний такий набір інструментів і пристосувань

Ножівка, рулетка, стамеска, лобзик, копірка, спеціальна дощечка з струбциною, випалювач;

Лобзик, шило,надфілі, копірка, лінійка, олівець, спеціальна дощечка з струбциною;

Рубанок, лобзик, шило, молоток, копірка, , спеціальна дощечка з струбциною;

Усі відповіді вірні.

Після роботи роботи деревний пил потрібно

змести рукою;

здути;

змести щіткою-зміталкою;

не прибирати, для цього є прибиральниця.

Учитель зарубіжної літератури
Мельник В.О.
урок зарубіжної літератури в 10 - А класі

Тема. Провідні засоби індивідуалізації персонажів роману Діккенса «Пригоди Олівера Твіста». Характеристика образу Олівера Твіста

Мета. дослідити, як автор змальовує долю головного героя роману, залежно від того , в які умови він потрапляє; розвивати навички психологічного спостереження за поведінкою героїв, логічне та аналітичне мислення під час роботи учнів з художнім текстом, вміння висловлювати власну думку; виховувати у школярів уміння розуміти справжні й хибні життєві цінності, спонукати до добрих вчинків.

Обладнання: портрет Діккенса; комп'ютер; екран; презентація; вислови письменника; літературні плакати та малюнки, виготовлені учнями.

Тип уроку : комбінований

Епіграф до уроку : «Май серце, май душу і будеш людиною на всі часи…»

(Д.Фонвізін)

Хід уроку

I. Організаційний момент

II.Актуалізація опорних знань

- Назвати засоби створення Діккенсом художньої моделі англійського суспільства *(різка сатира; гірка іронія; контраст; авторське втручання у текст);*
- Які висновки ми зробили, розглянувши тему бездуховності, холодного розрахунку та жаги до наживи у романі «Пригоди Олівера Твіста»? *(Із спостережень над текстом і вчинками героїв зробили такі висновки: автор засуджує та деромантизує злочинний світ; показує, що у людини завжди є вибір у складних умовах; закликає подавати руку підтримки до знедолених…)*

II. Мотивація навчальної діяльності.

Слово вчителя: «Діккенс постійно закликає до вдосконалення духу…», - говорив Дж.Оруел. У маленького самотнього хлопчика Олівера Твіста, який зростав у жахливих умовах, є чого повчитися навіть дорослим. І перш за все – сили духу, терпіння, стійкості, людської гідності. Про це будемо говорити сьогодні на уроці.

ІІІ.Оголошення теми та мети уроку

ІУ.Формування вмінь та навичок

1.Слово вчителя : Віра Чарлза Діккенса в людину була безмежною. Він виробив навіть власну моральну філософію, одне з положень якої – твердження, що все може сприяти моральному вдосконаленню людини : і перемоги, і поразки, і злидні, і багатство, і любов, і дружба, і родинне щастя – так само як їх відсутність та самотність. Щоправда, це може реалізуватися за наявності у людини морального інстинкту, вродженої схильності творити добро, уміння бути відкритою, вдячною світові за все, готовності віддавати себе іншим. Письменник не сумнівався, що всі ці якості є в людини, і вони обов'язково мусять взяти гору над темними силами в людській душі. Ось чому Олівер виходить переможцем у творі, а його ворогів жорстоко й заслужено покарано.

Розглянемо образ Олівера Твіста детальніше.

2.Складання «анкети» героя роману

Ім'я	:	Олівер Твіст
Вік	:	Від народження до підліткового віку та юності
Батьки	:	«Плід нещасної любові» заможної дівчини Агнеси й одруже-
	:	ного чоловіка
Освіта	:	Початкова, потім самоосвіта
Зовнішність	:	Худий, блідий, виснажений хлопець
Заняття	:	Помічник на фермі місіс Мен, помічник трунаря, помічник
	:	у злодіїв
Характер		Терплячий, стійкий, добрий, милосердний, вдячний, сильний

: духом, має власну гідність

3.Бесіда

- Коли Олівер вперше виявив стійкість характеру? *(Відразу після народження)*
- Як ставився герой до голоду, знущань ? *(Терпляче)*
- Хто з героїв роману допомагає викрасти Олівера, потім рятує? *(Ненсі)*
- Які почуття переживав Олівер, коли злочинці знову його викрали? *(Сором, боявся, що подумають, що він обманув і втік з грошима)*
- Для якого злочину потрібен був Сайксу Олівер? *(Відкрити злочинцям двері, пролізши у маленьке вікно)*
- Чи перебування серед злочинців зламало хлопчика, зробило його слабким, боязким, можливо він став жорстоким, байдужим ? *(Ні, Олівер не став ні жостоким, ні байдужим, силу його духу злочинці не зламали)*
- (Цитата*: «… у той короткий проміжок часу, коли хлопчик міг зібратися з думками, він остаточно вирішив, нехай це і коштувало б йому життя – бігти по сходах, які вели у передню кімнату і підняти тривогу у будинку…»)*
- Що крім доброго відношення побачив і відкрив для себе Олівер, перебуваючи у домі міс Мейли? *(Красу природи, почуття вдячності, відповідальності)*
- Які риси характеру Олівера виявив світ зла*? (Цитата : « Я переконався, що навчити його нашого ремесла дуже важко. Він зовсім не схожий на інших хлопців, які опинилися в його становищі» (Фейджін) – силу духу, моральний інстинкт)*
- Як звертається Олівер до оточуючих, як поводить себе незалежно від середовища, яке його оточує? *(Він вихований, чемний…)*
- Чому Монкс хотів, щоб Олівер став злочинцем ? *(Щоб не ділитися спадком).*

4.Проблемне запитання : Чи можна чого повчитися у Олівера сучасному читачу? (Орієнтовні відповіді *: силі духу, чесності, справедливості, вдячності, відповідальності….)*

5.Слово вчителя :

Всі персонажі у творі за задумом письменника, поділені на героїв та лиходіїв. (Робиться запис у зошитах, коментують учні)

Герої	**Лиходії**
:	:
Піднесено ідеальні	зловісні, похмурі, маніакальні
:	:
Об’днують одні і ті ж риси: жертовність,чутливість, неагресивна вдача, добрий гумор	боягузи, здатні на зраду і підлість : їх побут – це примітивізм їхнього духовного світу

Місіс Мейлі : розсудлива, практична, забобонна;

Роза: чиста, наївна, готова пожертвувати своїм щастям…

Фейджін: хирий, лицемірний, мова улеслива, ласкава («Любі хлоп’ята…»);

7. Порівняння образів Олівер--Монкс

Ми багато говорили про зло, яке оточувало Олівера. А чи згадали ми головне джерело зла? Хто стояв за всіма стражданнями хлопчика?

Зведені брати, а такі різні, чим був наділений Олівер, чого не було у Монкса ?

“ Кола вена”

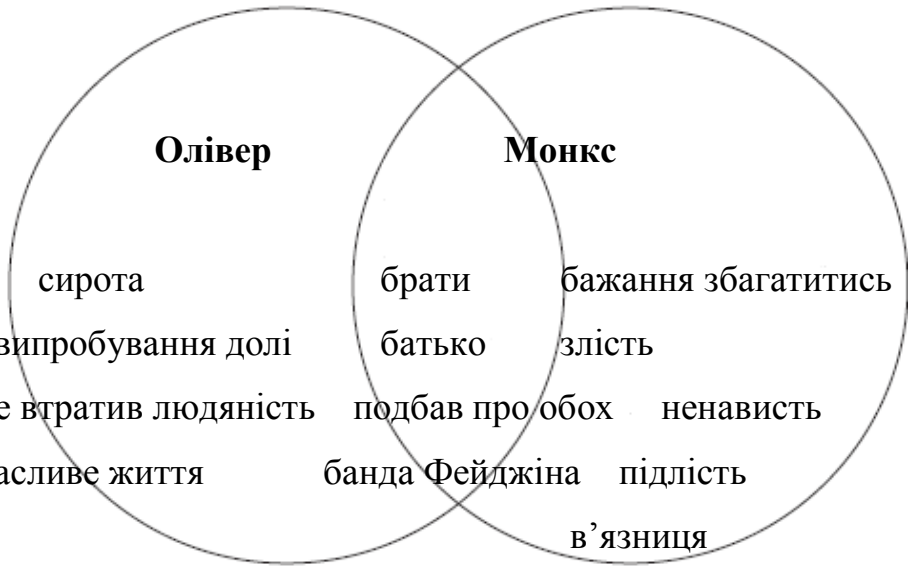

смерть

Очікувані відповіді : *(Олівер наділений моральним інстинктом, як називав це сам Діккенс, а Монкс предствляє злі сили, які, нажаль, зустрічаються серед людей).*

Отже, фінал твору моральний, закінчується твір як добра казка. Роман, який по праву визначається як роман-виховання, показує становлення характеру героя. Для створення образу Олівера Твіста Діккенс як неперевершений майстер слова використовує такі провідні засоби індивідуалізації:

- Поділ персонажів на позитивних і негативних;
- Статичність, або незмінність характерів героїв;
- Характеристика героя іншими персонажами;
- Індивідуалізацію мовлення;
- Індивідуалізацію портретів;
- Пряму авторську характеристику;

6.Проблемне питання: Як стосується теми нашого уроку епіграф до уроку (*Зачитується епіграф, слова Фонвізіна Д. Очікувані відповіді : У всі часи цінувалися такі риси як доброта, чемність, душевність, справжня людина у будь-якій ситуації поводить себе гідно…)*

5.Слово вчителя

Письменник-гуманіст 19 ст. вірив в людину, в те, що добро в її душі візьме гору над темними силами.

Ми побачили яким був світ дитинства Олівера, побачили, як він пройшов випробування і яким залишився.

Ви стоїте на порозі дорослого життя, спробуйте замислитись і відповісти для себе, якими ви виходите у світ дорослого життя.

Задумайтесь над настановою великої гуманістки 20ст. католицької черниці, засновниці доброчинних місій, лауреата Нобелівської премії миру за 1979 рік, яка впродовж понад сорока років допомагала злиденним, хворим і сиротам Матері Терези **:**

Життя — це можливість. Скористайся нею!

Життя — це краса. Захопися нею!

Життя — це мрія. Здійсни Ш

Життя — це виклик. Прийми його!

Життя — це обов'язок твій насущний. Виконай його!

Життя — це багатство. Не розтринькай його!

Життя — це надбання. Борони його!

Життя — це любов. Насолодися нею сповна!

Життя — це таємниця. Пізнай її!

Життя — це вмістилище лиха. Здолай усе!

Життя — це пісня. Доспівай її до кінця!

Життя — це боротьба. Стань борцем!

Життя — це удача. Шукай цю мить!

Життя таке чудове — не змарнуй його! Це твоє життя. Виборюй його!

V.Домашнє завдання. Знати провідні засоби індивідуалізації персонажів роману Ч.Діккенса «Пригоди Олівера Твіста», уміти навести приклади.

Учитель біології та географії
Коренська В.А.
урок біології в 7-Б класі

Тема. Загальна характеристика класу Земноводні. Особливості процесів життєдіяльності та поведінки

Мета: дати загальну характеристику класу Земноводні, сформувати знання про осо-бливості організації та процесів життєдіяльності земноводних; формувати вміння аналізувати одержані знання, робити логічні висновки; розвивати навички самостійної дослідницької роботи; виховувати спостережливість, увагу; формувати екологічну культуру.

Основні поняття та терміни: амфібії, шкірне та легеневе дихання.

Обладнання: таблиця «Зовнішня та внутрішня будова Земноводних»

Тип уроку: формування нових знань.

Хід уроку

І. Актуалізація опорних знань.

Бесіда про риси пристосованості риб до умов існування.

ІІ. Мотивація навчальної діяльності.

Жаб'ячі приваби
У ставочок, як в люстерко,
задивилась жабка:
- Ой, яка ж струнка постава,
граціозна лапка!
Очі виразні, булькаті,
вирячені в міру,
Ще й бородавки розкішні
укривають шкіру.
Раджу добре роздивитись
всі мої приваби,
перед тим як говорити,
що страшні, мов жаби.

Л. Вознюк.

У слов’янській міфології ця тварина асоціюється перш за все з родючістю, вологою й дощем. Вона - хранителька річок, озер, колодязів, володарка води. Ідеєю родючості, живильної вологи пояснюється її зв’язок із дітонародженням. Вважалося, що ці тварини витягують із води новонароджених і приносять їх до хати. Як і зміям, у деяких регіонах їм приписували роль домашнього заступника, їх часто використовували у народній медицині, ворожінні й чаклунстві.

У Китаї вона символізує інь, місячне начало, безсмертя, багатство й довголіття.

У Японії вона обіцяє удачу, особливо для мандрівників.

- Що це за тварина? (Жаба.)

Вони можуть бути дуже дрібними, але і досить великими. Найбільшим представником є жаба голіаф. Її вага може доходити до трьох кілограмів. У довжину вона може досягати майже метра (90 см). Завдяки своїм міцним кінцівкам вона здатна здійснювати стрибок у 3 метри. До того ж ці істоти є абсолютно німими. Вони ніколи не видають навіть слабкого звуку, що нагадує квакання. А ось самі дрібні живуть на острові Куба. Довжина їх тіла буває близько сантиметра.

Трьохлапая жаба - це символ богатства. Її виготовляють з монетою в роті. Кажуть, що вона притягує не тільки матеріальне благополуччя, але й здатна зробити людину щасливою і процвітаючою. Ця жаба, як правило, сидить на стопці монет або зливку золота. Іноді замість монетки вона в роті тримає перлину. З трехлапая жабою в буддизмі пов'язані легенди. Згідно з однією в жабу Будда перетворив лиходія-розбійника, який грабував людей. По дорозі до

Будди він втратив свою ногу, Бог зберіг йому життя, але перетворив його на жабу, яка повинна випльовувати награбовані нею гроші до кінця своїх днів.

III. Повідомлення теми і мети уроку.

IV Пояснення нового матеріалу.

Розповідь з елементами бесіди, використання таблиці

Земноводні, або Амфібії - найменший за кількістю видів (5 тисяч) клас наземних хребетних. В Україні мешкає 20 видів. Земноводні виникли не менше 300 млн років тому (пермський період) і за час існування здобули широке розповсюдження - місця їхнього існування надзвичайно різноманітні, діапазон пристосування до умов дуже широкий.

Земноводні - це тварини, які здебільшого поширені на суходолі, проте їхнє розмноження і розвиток відбуваються у воді. Хижаки.

(Проектування зображень на екран або використання їх як роздавального матеріалу.)

Завдання для учнів:

- Розгляньте зображення тварин та визначте ознаки відмінності у зовнішній будові жаби та риби.

Форма тіла й розміри

Тіло земноводних сплюснене в спинно-черевному напрямку, має двобічну симетрію. Є дві пари кінцівок, що закінчуються пальцями. Тіло розділене на голову, тулуб, кінцівки та хвіст (у деяких земноводних редукований).

Покриви тіла

Представлені гладенькою шкірою, що багата на слизові залози.

Цей слиз зволожує поверхню тіла й полегшує газообмін через шкіру, захищає тварин від проникнення хвороботворних мікроорганізмів. А в деяких видів (саламандри плямистої, кумок, деяких видів ропух) у шкірі є отруйні залози, тому їхній слиз містить отруйні сполуки, що захищають цих тварин від нападу хижаків.

Голова жаби плеската й широка. Є великий рот з ледь помітними зубами, очі з повіками (нижня — прозора, верхня — шкіряста), мигальна перетинка, яка закриває око. За очима є барабанні перетинки, а у самців спеціальні голосові міхури -резонатори.

Запитання до учнів:

- Навіщо жабі повіки?

(Обговорення відповідей учнів.)

Попереду очей розташовані ніздрі, які мають клапани.

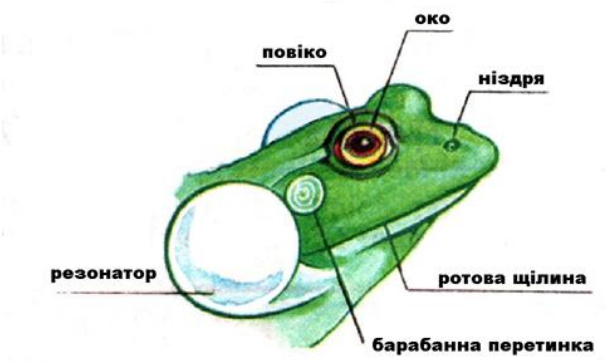

Запитання до учнів:

- Яку роль виконують клапани ніздрів? (Ніздрі закриваються клапанами під час зану-рення у воду.)

- Тулуб короткий і широкий, шия та хвіст відсутні. Дві пари ніг (задні довші за передні).

Скелет

Скелет земноводних складніший, ніж у риб. Хребет поділений на шийний (один хребець), тулубовий (сім хребців), крижовий (один хребець) відділи. Єдиний шийний хребець з'єднує голову з тулубом. Тому рухливість голови у цих тварин обмежена. Жаба не має ребер.

Скелет кінцівок включає кістки вільних кінцівок (передніх і задніх) та їхніх поясів. Він має типову для наземних хребетних тварин будову. Передню кінцівку утворюють кістки плеча, передпліччя та кисті. Кисть жаби має чотири пальці. Задні кінцівки складаються з трьох відділів: стегна, гомілки, стопи. Стопа має п'ять пальців, з'єднаних між собою плавальною перетинкою.

Пояс передніх кінцівок (плечовий пояс) складається з парних кісток: лопаток, воронячих кісток і ключиць. У місці сполучення воронячих кісток приєднується грудина.

Пояс задніх кінцівок утворений трьома парами зрослих між собою кісток.

Запитання для обговорення:

- Які пристосування до стрибків є у скелеті жаби?

Обговорення та складання опорного конспекту

Пристосування до стрибків у будові скелета жаби:

1) задні кінцівки міцні, штовхальні;

2) укорочений малорухливий хребет, щоб не пом'якшувався поштовх;

3) щоб хвіст не заважав стрибку, хвостові хребці зростаються в одну кістку — уростиль;

4) щоб тіло в польоті не переверталося:

• таз закріплюється зростанням з крижовим хребцем;

• передня частина тіла має бути легкою, тому череп жаби складається з легких кісток та хряща;

5) розставлені в боки та напівзігнуті передні кінцівки послаблюють удар, плечовий пояс не з'єднаний з хребтом і вільно лежить у товщі пружних м'язів,

які «гасять» удар об опору;

6) ребра відсутні, щоб під час приземлення не ушкоджувалися внутрішні органи.

Особливості травної системи земноводних.

1. Травна система ускладнюється та диференціюється порівняно з рибами.

2. За способом живлення амфібії — хижаки.

3. Хапають їжу язиком, який у безхвостих прикріплений до дна ротоглотки своїм переднім кінцем і може викидатися з рота. Язик виділяє клейку речовину для утримання їжі.

4. Під час проковтування великої здобичі очні яблука втягуються, тиснуть на стінку рото-глотки і проштовхують їжу у стравохід.

5. Зуби призначені для утримання здобичі, усі однакові.

6. Секрет слинних залоз не містить ферментів і лише зволожує їжу.

Особливості кровоносної системи земноводних

1. Трикамерне серце:

ліве передсердя (артеріальна кров); праве передсердя (венозна і артеріальна кров); шлуночок (змішана кров).

3. Два кола кровообігу. Холоднокровні тварини.

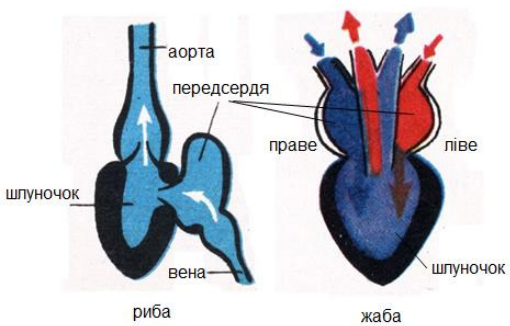

Особливості дихальної системи земноводних

1. На суходолі:

легені (у дорослих особин постачають 50–90 % кисню); зябра (на личинковій стадії).

Шкірне дихання: забезпечує тривале перебування під водою; відбувається тільки через зволожену шкіру (на суходолі); кисень повітря розчиняється у тоненькій плівці рідини на поверхні шкіри і переходить у кров.

Особливості нервової системи земноводних

Головний мозок складається з п'яти відділів:

- передній мозок відносно великий; розділений на дві півкулі; має великі нюхові частки;
- проміжний мозок добре розвинений;
- мозочок розвинений слабко у зв'язку з нескладними, одноманітними рухами;
- довгастий мозок є центром дихальної, кровоносної і травної систем;
- середній мозок відносно невеликий, є центром зору, тонусу скелетної мускулатури.

Розмноження та розвиток земноводних.

Розповідь учителя

- Розмноження та розвиток земноводних, як і риб, відбуваються у воді. Земноводні роздільностатеві тварини, яким здебільшого притаманне зовнішнє запліднення. Протоки статевих залоз у земноводних відкриваються в клоаку.
- З настанням весни земноводні прокидаються від зимового заціпеніння та починають шукати водойми, які швидко прогріваються сонячним промінням.
- Навесні ви часто чуєте гучний жаб'ячий «спів». Річ у тім, що в самців деяких видів жаб у кутках ротової щілини розвиваються особливі парні мішки — резонатори. Вони можуть роздуватися, підсилюючи звуки. У такий спосіб самці жаб сповіщають про свою присутність.
- Самки жаб відкладають у воду дозрілі ікринки, а самці випускають на них рідину, що містить сперматозоїди.

- Личинка жаби має назву «пуголовок».

Розповідь учителя

- Дихає пуголовок спочатку зовнішніми зябрами, розташованими з боків голови. Вони невдовзі замінюються внутрішніми, непомітними ззовні (прорізуються зяброві щілини). Пуголовок має одне коло кровообігу і двокамерне серце. Отже, у личинок земноводних є багато спільного з кістковими рибами.
- Пуголовки зішкрябують шар дрібних організмів (водорості, найпростіші тощо) з підводних предметів. Згодом вони починають полювати на дрібних безхребетних.
- Пуголовок швидко росте, зовнішні зябра замінюються на внутрішні, через деякий час починають розвиватися кінцівки. Спочатку ззовні помітні лише задні кінцівки, передні ж сховані під шкірною згорткою, що прикриває зяброві щілини.

Запитання до учнів:

- Чому першими з'являються задні кінцівки, а не передні? (За допомогою задніх кінцівок пуголовок плаває.)

Розповідь учителя

- Через деякий час з'являються легені, серце стає трикамерним. Хвіст поступово коротшає, стають помітними передні кінцівки. Пуголовок перетворюється на жабеня. Період розвитку у воді триває два-три місяці, після чого жабенята заселяють на суходолі придатні місця існування. Статевозрілими жаби стають на третьому році життя. Таким чином, земноводним притаманний непрямий розвиток, під час якого організм зазнає значної перебудови.

V. Первинне осмислення матеріалу.

- Назвіть риси ускладнення в будові земноводних, які підвищують загальний рівень їх-ньої організації і сприяють кращому пристосуванню до різноманітних умов середовища.
- Поява п'ятипалої кінцівки;
- розвиток легенів;

- наявність трикамерного серця;
- формування середнього вуха;
- поява двох кіл кровообігу.

VI. Узагальнення та систематизація знань.

Бесіда за питаннями.

VII. Підсумок уроку.

VIII .Визначення домашнього завдання.

Учитель української мови та літератури
Присідько Л.М.

урок української мови в 7-Б класі

Тема уроку: Дієприкметник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль

Мета: ознайомити з дієприкметником як особливою формою дієслова; пояснити властиві дієприкметнику граматичні ознаки прикметника й дієслова; формувати загальнопізнавальні вміння знаходити дієприкметники в реченнях, з'ясовувати рід, число, відмінок, синтаксичну роль; розвивати логічне мислення, пам'ять, увагу, навички самостійної роботи; виховувати патріотичні почуття.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Обладнання: мультимедійна дошка, презентація.

Хід уроку

І. Організаційний момент.

Учитель. У народі говорять: «Слова щирого вітання дорожчі частування». Усміхніться – і до вас прийде радісний настрій. Хочу, щоб ви були впевнені в собі й задоволені собою. А людина тільки тоді може бути задоволена, коли, долаючи перешкоди, досягає певних успіхів,.

І І. Мотиваця навчальної діяльності. Перевірка домашнього завдання.

ІІІ. Актуалізація опорних знань.

Прийом «Я знаю, що …» ***Слайд 1***

1. Дієсловом називається …

2. Дієслова мають такі граматичні ознаки: …

3. Дієслова бувають двох видів …(питання: співав - іду)

4. Дієслова поділяються на дієвідміни … (за якою ознакою розрізняємо?)

5. Дієслова мають такі часові форми: …

6. Розрізняють три способи дієслів: …(що означають?)

7. Дієслова найчастіше у реченні виконують роль …, а неозначена форма дієслова буває …(Приклад)

8. Дієслово має форми: …

9. Прикметник - це …

10. Прикметники мають такі граматичні ознаки: …

11. Прикметники у реченні виконують роль …

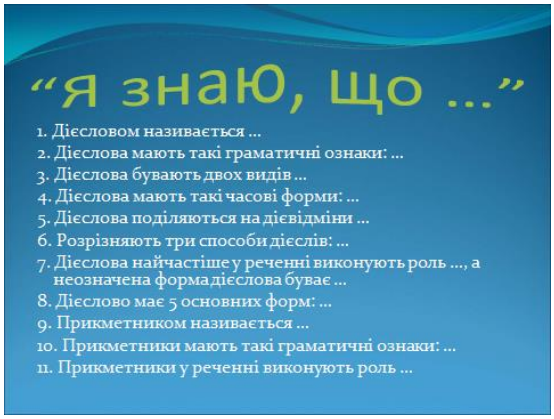

IV. Мотивація навчальної діяльності учнів.

- Ви здогадалися, мабуть, що ці дві частини мови ми згадали не випадково. Наше завдання з»ясувати, що утворюється, коли ці дві частини мови об»єднуються

1. **Пояснювальний диктант. Надписати кожну частину мови.**

Наша слава - збережена держава. Стоять замислені дуби над тихою водою. Чоловік без рідної землі збіднілий жебрак. У траві пожовклій молочай не квітне. Запахла осінь (зів»ялим) листям. За рідним краєм і серце зболене.

- До яких членів речення відносяться слова *замислені, зів’ялим, пожовклій*?
- Яка це частина мови відносяться?

  Вагаєтесь? Отже, сьогодні ви й дізнаєтесь все про такі слова.

V. Повідомлення теми уроку

Тема нашого уроку «Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль»... Слайд 2.

А ось мету спробуйте сформулювати самі, скориставшись формулою «Сьогоднішній урок навчить нас …» **Слайд 3**

VI. Засвоєння нового матеріалу.

1. Еврестична бесіда.

1) Розглянемо словосполучення

Дуби замислені - це які?

Трава пожовкла - це яка?

Молочай зів»ялий - це який?

- Ми дослідники!

2) Побудуємо інформаційне гроно, відповідаючи на питання:

- На які питання відповідають?
- Чим відрізняється ознака в цих словах від ознаки в словах *високий, синій, солодкий ?*
- Спробуйте з»ясувати вид і час у словах *високий, солодкий*, а *пожовкле*?
- В якийх словах відчувається дія?

Отже, це ознака дієслова.

- Провідміняйте за родами, числами і відмінками (учитель називає дієприкметник у певній граматичній формі)

Отже, це ознака прикметника.

Таким чином, поєднання дієслова з прикметником дає дієприкметник.

Який? Яка? Яке?

Ознака за дією

Вид

Дієприкметник Час

Рід

Число

Відмінок

- На питання який? Яка? Відповідає який член речення?
- Отже, яка синтаксична роль дієприкметника?

2. **Робота з підручником**

Звірте здобуті знання з матеріалом підручника.

***Метод «Мож*у!»** **Слайд 4,5**

VII. Виконання вправ на закріплення.

1. **Гра « Хто заблукав».** ***Слайд 5***

Підкреслити зайве слово.

А. Обсаджений, притихлий, тихий.

Б. Побілений, червоний, грізний.

В. Сидячий, пробитий, зробити.

2. Розподільний диктант

Вільний народ, українські степи, незборена нація, подоланий гніт, безсмертні герої, визволений безсмертний.

3. Записати речення і з»ясувати ознаки.

Полеглих за наше майбутнє ми в серці своїм збережем. Нам світять (у віки) запалені свічі пам»яті. (Незборима сила).

4. Дослідження- відновлення. ***Слайд 6,7***

Сконструюйте речення. Дослідіть, яким членом речення виступає дієприкметник.

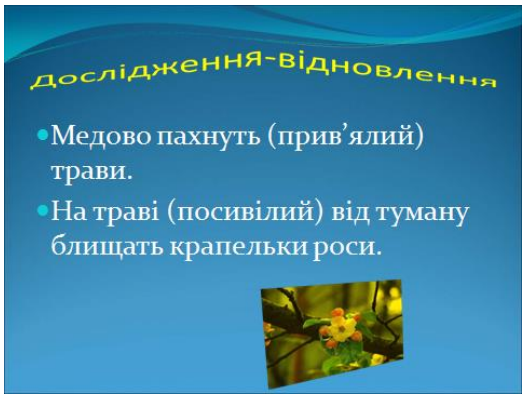

5. Робота з підручником

Виконання вправи 173, 175

VIII. Підсумки

Прийом «Струмочок»

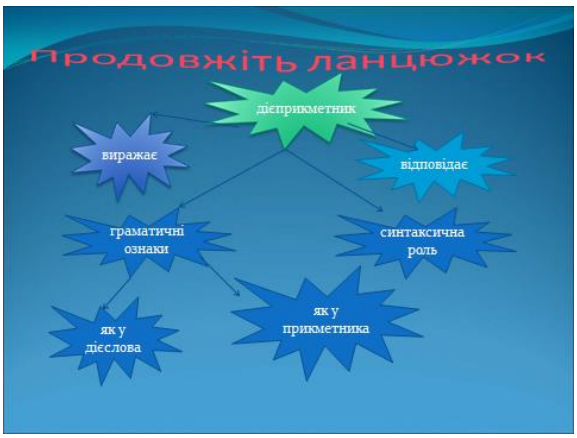

IX. Рефлексія. «Час кольорів».

Червона картка - все зрозумів.

Зелена - треба попрацювати з підручником.

Жовта - не зрозумів зовсім нічого.

X. Домашнє завдання.

Вивчити параграф 18, виконати вправу 177.

Редакційна

колегія :

Матвєєва Ліна Олександрівна, *директор школи*
Лутанюк Оксана Дмитрівна,
заступник директора з навчально – виховної роботи
Дупліхіна Алла Олександрівна,
голова ШМО вчителів початкових класів
учитель початкових класів,

Наша адреса:
04108 м. Київ, вул. Новомостицька,10
http://www.podol243kiev.at.ua
e-mail: podol243@meta.ua